

ЛОГІКА І МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА ЯК СУБ'ЄКТА СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Система державного управління – це складний феномен, структура якого включає інституційну підсистему. Її системною формою постає політична система суспільства, яка в сучасній Україні виконує роль суб'єкту системи державного управління.

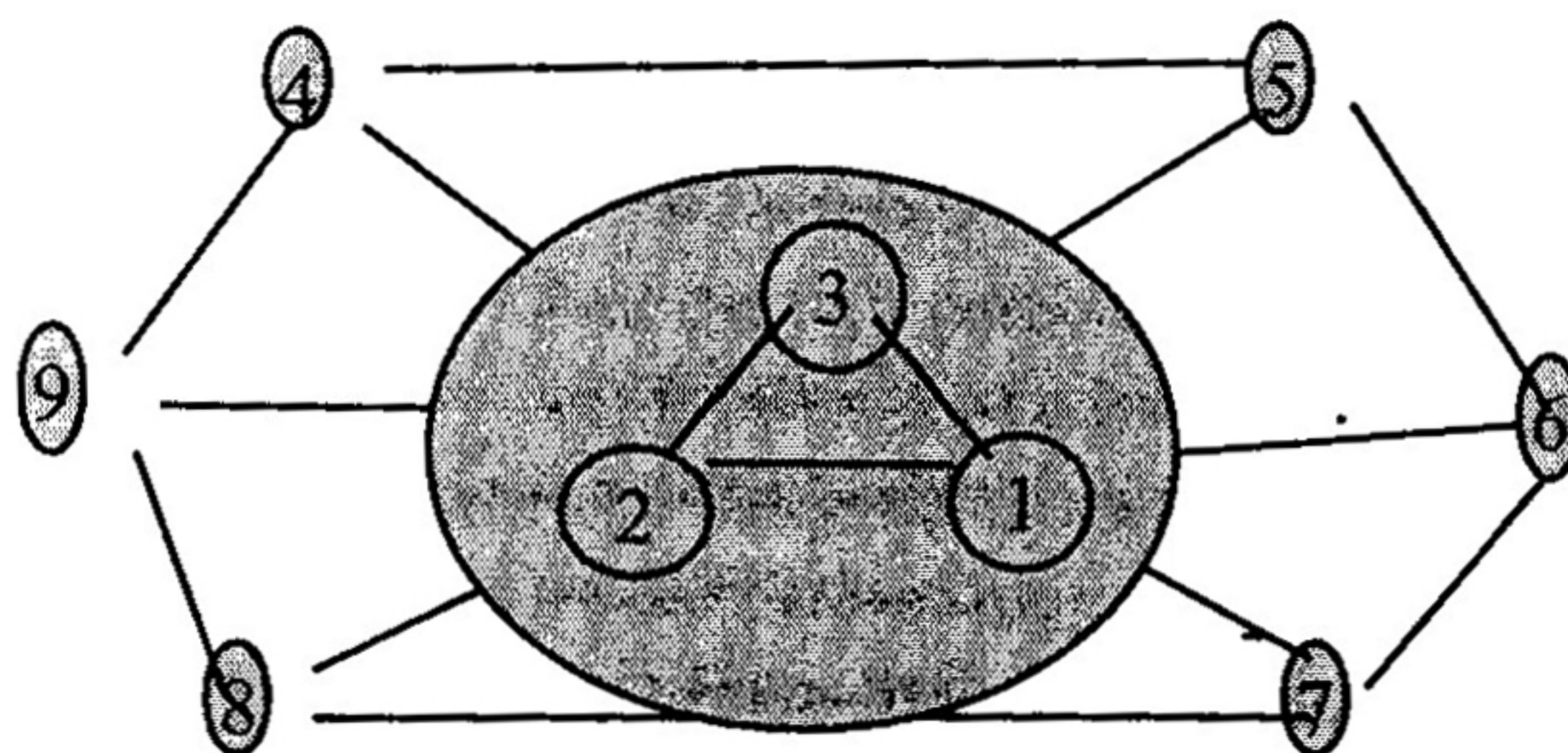
При цьому необхідно також враховувати, що в кожному суспільстві в Східній Європі здійснюється специфічна трансформація системи державного управління, перш за все її суб'єкту-політичної системи. Тому збагнення її системних характеристик відкриває нові теоретико-методологічні можливості в теоретичній інтерпретації системи державного управління, що вимагає з'ясування логіки і методології дослідження. Коректне формулювання шляхів рішення наміченої проблеми зв'язано з категоріальним осмисленням політичної системи суспільства, під якою розуміємо системну форму суб'єктної організації (адаптації і розвитку) системи державного управління за допомогою методів політичного владарювання в цілому.

Дослідження трансформаційних процесів політичної системи, що торкаються всієї сфери життєдіяльності суспільства, має свою логічну структуру, визначені етапи, кроки і переходи між ними. Дана структура визначається логікою науки в цілому, що, за Гегелем, розглядає мислення не поза діяльністю, а в ній самій, як її внутрішній зміст, у всьому різноманітті її проявів [1, с. 110].

У такому розумінні логіка науки збігається з її методологією, що досліджує цілісну структуру пізнавальної діяльності. Виходячи з цього, у дійсному дослідженні трансформаційних процесів політичної системи як суб'єкту системи державного управління перехідного типу, необхідна визначена логіко-гносеологічна модель, що давала можливість цілісного уявлення про її основні атрибути і логічні зв'язки між ними.

Прагнучи уникнути так званого помилкового кола, коли суб'єкт дослідження, взаємодіючи з об'єктом, одержує інформацію не про вихідний (первинний) його стан, що дозволяє сформулювати наукову проблему, а про стан чи проблему, що вже є результатом такої

взаємодії, пропонується перших три атрибути аналізу розглядати як один великий.

Логіко-гносеологічна модель дослідження трансформаційних процесів у ПС як суб'єкту системи державного управління

Основні атрибути дослідження: 1 – постановка наукової проблеми; 2 – виділення об'єкта дослідження (ПС); 3 – усвідомлення активної ролі суб'єкта дослідження; 4 – визначення предмета дослідження (трансформаційних процесів у ПС); 5 – методологічне обґрунтування процесу дослідження; 6 – узагальнення і розробка трансформаційних процесів у ПС; 7 – розробка методики дослідження трансформаційних процесів у ПС; 8 – добір і аналіз емпіричного матеріалу; 9 – апробація результатів дослідження.

Перший атрибут – постановка наукової проблеми. М. Вебер вважав, що в основі наукового дослідження лежать не фактичні зв'язки між об'єктами, а зв'язки між проблемами [2, с. 557].

Постановка проблеми трансформації політичної системи при переході до ринкових відносин, правовій державі і демократії детермінується, з одного боку, соціальним замовленням, а з іншого боку – недостатньою її науковим проробленням. У силу своєї складності розглянута проблема розчленовується на більш прості проблеми, що доцільно розглядати відповідно до структури політичної системи конкретної країни.

Другий атрибут виділення об'єкта дослідження (ПС).

Обрання такого масштабного об'єкта пізнання, яким є політична система Білорусі, обумовлено необхідністю теоретичного синтезу всього комплексу проблем політичних трансформацій реальних умовах розвитку білоруського парламентаризму, політики, влади, культури і господарювання.

Всебічне і глибоке вивчення даного об'єкта вимагає підходити до його, з одного боку, як реальному утворенню, а з іншим, і в першу чергу, – як до теоретичного чи об'єкта конструкту. Впливає погодитися з позицією В. В. Ільїна, що затверджує, що дослідження повинне починатися не з реальних, а з теоретичних об'єктів як концептуальних каркасів дійсності [3, с. 39].

Звідси, трансформацію політичної системи можна розглядати як ідеально-організаційний об'єкт, що виникає в результаті абстрагування від її несуттєвих властивостей.

Третій атрибут – усвідомлення активної ролі суб'єкта дослідження. На результати дослідження трансформаційних процесів у політичній системі впливає позиційний суб'єктивізм (орієнтація дослідника на визначену парадигму науки, його соціальна орієнтація й особисте політичне кредо). Він відрізняється незначною об'єктивністю на стадії його апробації – при прийнятті конкретних рішень по цілеспрямованій трансформації політичної системи. Для зниження впливу позиційного суб'єктивізму, на думку К. Поппера, необхідно розвивати критичні традиції [4, с. 70].

Четвертий атрибут – визначення предмету дослідження. Політична система має надзвичайно широку гаму властивостей. Виділення трансформаційних процесів у політичній системі як предмета досліджень передбачає визначення основних понять.

П'ятий атрибут – методологічне обґрунтування процесу дослідження.

Методологічна позиція дослідника винятково важлива при визначенні парадигми дослідження. Наприклад, вибір парадигми постмодернізму відбивається на програмі дослідження і теоретичних узагальнень.

Шостий атрибут – узагальнення і розробка теорії трансформаційних процесів у політичній системі. Політична теорія – вища форма освоєння політичної реальності й організації політичного знання. Найбільш високий її рівень являє собою політичну метатеорію чи політичну теоріологію в рамках якої досліджуються властивості, структура, методи, парадигми і логічні основи предметної політичної теорії. Суть метатеорії трансформаційних процесів у політичній системі складають теоретичні положення, що тією чи іншою мірою стосуються всіх політичних систем – це, насамперед, типологія трансформаційних процесів, метатеоретичної побудови яких своєю спрямованістю “конфліктують” з історичною школою в економіці (М. Вебер, В. Гільденбанд, В. Зомбарт, В. Рошер та ін.).

“Історики” сверджують, що теоретизація в стилі Д. Рикардо ізолює економічну активність людини від політичної системи, економічних інститутів країни, культури, географічного положення, природних ресурсів. Підхід “історичної школи” був підданий радикальній критиці з боку К. Поппера [5, т. 1, с. 21]. Історичний досвід трансформацій у нових незалежних країнах говорить про наявність позиційної суб’єктивності в концепції К. Поппера.

Розробка теорії трансформаційних процесів у політичній системі здійснюється у визначеній послідовності:

1. Аналізується емпірична і теоретична основа дослідження.

Особлива увага приділяється аналізу політико-історичних особливостей формування політичної системи. Без цього важко усвідомити суть сучасних трансформаційних процесів у політичній системі.

2. Розглядається генезис теоретичної бази, що необхідна для вивчення трансформаційних процесів у політичній системі.

3. Формулюються основні теоретичні положення, що найбільшою мірою виявляють закони (закономірності) трансформації політичної системи. Представляється, що закони – закономірності трансформації політичної системи або збігаються з закономірностями розвитку політичної системи або становлять її основу.

4. Створюється вихідна теоретична основа шляхом об’єднання метатеоретичних положень з наявними розробками теорії і шляхом використання в головній ролі генетико-конструктивного методу.

Сьомий атрибут – розробка методики дослідження трансформаційних процесів політичної системи.

Восьмий атрибут – добір і аналіз емпіричного матеріалу. Головний параметр, що характеризує трансформаційні процеси в політичній системі – якість життя. Тому основним методом дослідження повинний бути якісний аналіз.

Дев’ятий атрибут – апробація результатів дослідження. Конструктивна теорія трансформації політичної системи сприяє як правильному розумінню так і оптимальному рішенню її практичних проблем.

Таким чином, приведена логіко-гносеологічна модель дослідження трансформаційних суб’єктно-політичних процесів у системі державного управління створює щодо неї досить цілісну картину.

1. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. Т. 1.: Наука

логики. – М., 1974. 2. Вебер М. “Объективность” познания в области социальных наук и социальной политики // Культурология. XX век: Антология.— М.,1995. 3. Ильин В.В. Теория познания: Эпистемология. – М., 1994. 4. Поппер К. Логика социальных наук // Вопросы философии. - №10.— 1992. 5. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2-х т. –К., 1994.